

Nro 5.

A' FELS. R. TSASZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Januariusnak 16-dik napján 1795.
esztendőben.*

B É T S.

Régulta nem vólt olly kemény hideg mind itt, mind másutt, mint ötöd naptól fogva leuni tapasztaltatott. — A' tsak nem térdig érő hó úgy öszve fagyott, hogy tsak nem mindenütt a' hátán lehet járni — A' vastag jég mind a' kis, mind a' nagy dunát bé fedette, és most ugyan leg kisebb panaszta sem lehet, sem a' mézárosoknak, sem a' bor és serkortsárosoknak, hogy elegendő jeget ne kaphassanak a' jövő nyáron lejendő meg frisseltetésre. — Úgy hallatik, hogy ennek a' városnak környéken egynehány u'as emberek találtatnak meg fagyva. — Boldog ember, a' ki

E

meleg szobájában ülhet, 's othonviheti végbe kötelességét.

Nemcsak itten és Magyar Országban, hanem más Európai tartományokban is rendkívül keménynek lenni tapasztaltatik a' mostani tél. — A' Hollándiai tartományokban lévő nagy hidegről elég tanúbizonyságunk lehet az, hogy már *Dec. 27-ik* napján a' Mosa és Waal folyó vizeknek meg keményedett hátáikon mentenek által a' Frantzia seregek. *Neuvidenben*, a' Réousnak inenső partján, *Jan. 4-ik* napján, a' *Reaumoer* thermometruma szerént, 18 $\frac{1}{2}$ gradossal szállott alább a' leg nagyobb hideg pontyán alól a' tsötskében lévő mercurius, és éppen olly grádusú volt a' hideg, mint volt *Dec. 18-ikén* 1788 *ik*, és *Jan. 4-ikén* 1789 *ik* esztendőben. — Ha valamelly más tartománynak, valósággal szegény Magy. Hazánkban, szomorúságot okozhat a' jelenvaló télnek keménysége a' hol sok szegény marha tartó gazda ember nem hogy izénát, de még csak szalmát sem adhat az éhség miatt tángorgó barmának. Sok helyeken vagy önnön magok le vágják szarvas marháikat a' gazdák, vagy oltsó pénzen el vesztegettek, és így jövő tavaszszal soknak nem leszzen mivel mivelní szántó vető földjeit.

Ha egyéb nem volna is, a' mi által néhai *II. József* Császár és Király emlékezetét halhatatlanná tette, elég volna csak az itten nagy költséggel építetett, és minden Európai közönséges beteg házakat, mind tsinosságára, mind hasznára nézve felől muló közönséges ispotály. Ebben a' múlt *Decemberben*, a' beteg házakban 1182; a' gyermekszülő szobákban 95 anyák és 25 tsetsemők; a' bolondok tornyában 216; és így mind öszve 1518 személlyek találtattak. — Az el múlt egész esztendőben, 11121 betegek, a' szülő házakba 1768 nehézkes aszszonyok; a' bolondok házába 167 örültek; és így mind öszve 13056 ember vétetődtek fel. — Ezek közül a' beteg házakban 1717 ember hólt meg, 9482 gyógyúlt meg;

a' szülő szobákban 7 alszony személy holt meg, 1765 ment ki egészen; a' bolondok házában 51 holt meg, 77 szabadult meg nyavalyáiól. — A' szülő házakban 1826 orozva kapott gyermek született e' világra — Dec. 31-ik napján 1104 beteg ember maradt a' beteg házakban; 91 anya és 12 gyermek a' szülő házakban, 255 a' bolondok tornyában, és így mind öszve 1462 ember.

Hadi Történetek.

Neu Cs. K. General Majórnak, a' Heydelbergai fő kvártélyba küldetett tudósítása szerént, Brezenheimnak, mind jobb, mind bal oldala felé, északánként erőssen és szorgalmatosan dolgoztattak a' Frantziák, kiknek meg akadályoztatásokra és munkáiknak széllyel rontására, Dec. 29-én B. Aufszes, és Alcaini Generálok vezérlések alatt, a' Pellegrini regemenének laib batalionnyát, az Austriai Styriai szabad gyalog seregnek egy osztályát, és két divisió Wurmzer huszárokat küldött. — A' gyalogságot Aufszes Generál, a' gyalogságot pedig Alcaini Generál vezéreltek. — Egyik huszár divisió Brezenheimnak jobb, a' másik divisió pedig bal oldaláról ment reggeni 8 órakor; de mivel már Dec. 21-ikétől fogva, a' midön t. i. a' Frantzia vigyázó seregeket a' mieink Brezenheimban meg támadták, és meg lehetösen meg is ritkitották, nem benn a' faluban, hanem azon kívül, balra, mintegy 100 gyalogból és 30 lovasból álló Frantzia srázsa állott és vigyázott, leg elsőben is ezekre bukkant az egyik huszár divisió, mellyre kemény tüzet adtak a' Frantziák. E' pedig nem várván pusokájoknak második töltését, közikbe vágatott, tsaknem mind egy lákig öszve vagdalta, és a' lovakkal öszve tapodtatta öket. A' kik a' huszár kardnak életöl meg menekedhettek, azokat is el fogdosta az Austriai Stiria szabad gyalogság.

A' nevezett helységnek jobb oldala felé ment Wurmzer huszárjainak a' külső vigyázaton állott

Frantzia gyalogsággal és lovassággal völt dolgok. Mind az ezen, mind a' másik divisiótól előre küldetett huszár czúg egészen *Marienbornig* bé ment a' Frantzia táborba, holott egynehány huszár ugyan sebet kapott, de egyetlen eggy sem esett el. — És így, ezen commandó által ki tanulta *Neu Generál Majór*, hogy azon környéken semmi erősséget nem készített az ellenség.

Ezen történetben mind a' köz huszárok, mind tisztyeik vitézi módon viselték magokat. Mások felett dicsértetik *Berczány* fő hadnagynak vitézsége, a' ki veszedelmes sebet kapott bal karján. — Dicsértetnek a' commandérozó tisztek is, úgymint *Barbácsy* Obristlajtnant, és *Vogel* fő százasa mester. Ezek után mind a' gyalogság, mind a' lovasság vissza ment a' *Moguncziai* vár ágyúinak fedezése alatt, és mivel sem az egyiket, sem a' másikat nem követték, hanem csak álmélkodó, és talám könyves szemekkel is nézték a' Frantziák, a' *Wurmzer* huszárjai a' várba, a' *Pellegrini* batallionnya pedig a *Zahlbachi* tetőkre menni parantsoltatnak.

Azomban több több segítő seregek és ártilléria érkezvén a' Frantziákhoz, dél tájban miuden felől, és nagy erővel, és 30 ágyúval *Mogunczia* felé nyomúltak, 's mind a *Zahlbachi*, mind a' *Dalsheimi* sántzainkra sűrűen repítették ágyú golyóbisaikat. Mivel hogy pedig látták azt, hogy a' mieink tsendessen állyanak lineaikban, egynehány batalliont küldöttek *Zahlbachba*, olly kemény parantsolattal, hogy vagy el foglalják ott lévő sántzainkat, vagy vissza ne mennyenek többé. A' minthogy egy Frantzia granatéros kompánia, nem gondolván közikbe repülő kártátsainknak záporával, egészen a' sántzig ment, mellytől nemcsak meg nem rettent az abban fekütt *Olivier Wallis* regementéből való kompánia, 's annak vitéz igazgatója *Steinberg* fő hadnagy, sőt csak nem az egész kompániát el vesztegették. És mivel ugyan akkor a' fent nevezett *Pellegrini* regemen-

tének batallionnya, és Austriai Styriai szabad seregnek oszttálya *Dalheimba* és *Zahlbachba* bé törttek, az ellenséget onnan ki űzték, amazok, t. i. a' kik Mogunczia alá akartak menni, a' Frantzia tábortól elszakasztatván, egy granatéros kapitányon és egynehány köz emberen kívül, a' kik t. i. fogságunkba estenek, mindnyájan le vagdatattak.

Ekkor egy darabon vízfzva vonták ugyan magokat a' több Frantziák, hanem egy óra múltán négy batallionnal ismét rajta mentek a' *Zahlbach* sántzokon, de ekkor sem bóldogúlhattak gonosz fel tételekben, ekkor is vízfzva űzettek a' nevezett Austriai Styriai seregnek oszttálya által, a' melly alkalmatossággal *Ostovich* kapitány vezedelmes sebet kapván, csak hamar azután el végzette vitézi ditsösséges pályáját.

A' mint Mogunczia várának mostani Com-mendánsa, *Neu* Generál Majór *Albert* hertzegnek, 's ez a' Bétsi hadi Kancelláriának írja, részünkről egy fő tisztt esett el, kettő kapott sebet. Köz embereink között pedig 60 ember hüllött el, és esett sebbe. Ellenben sokkal többet vesztettek a' Frantziák, de mennyire ment légyen holtjaiknak és sebeseiknek száma, azt maga sem tudta a' nevezett vezér meg határozni. Egy kapitány, és 30 köz ember fogatott el közülök.

Azt is jelenti továbbá *Albert* hertzeg, hogy a' múlt *Decembernek 21-ikén* tűz támadván a' *Landau* fegyveres házban, minden abban lévő fegyver, munitió, tábori eszköz, puska por, és a' *Manheim's* *Moguntzia* ostromlására készített bombák, haubiczák, és tűzi eszközök meg emésztettek. — A' meg gyulladt puska por egy millióm forintnál többre tétetik. — Ez által okoztatott föld és levegő ég rendülés olly irtództató volt, hogy egyetlen egy ablak sem maradt épen a' városban. — A' házak rész szerént öszve omlottak, rész szerént meg égtek — a' várnak erősségei is annyira meg károsítotattak, hogy akármelley ke-

mény ostromlás által sem szenvedhettek volna többet. — A' meg öletett, és meg sebesítetett embereknek száma is igen nagy. — Egy olaj, és két gabona tartó magazinumokat eméltett meg a' tűz.

Gr. *Clerfayt* hadi Tármaster azt írja *Jan.* első napján *Mühlhejmi* fő kvártélyából, hogy mi-nekutánna a' *Bommel-Waarti* szigetet és *Bommel* városát el foglalták, és a' *Waal* vizén is által mentenek volna a' *Frantziák*, azonnal rajtok ment Gr. *Walwoden* Hannoveranus Generál, ki üzte őket *Thil*, *Waldenburg* és *Haestel* nevű helységekből, sőt annyira meg szorította, hogy nyakra före vissza kellett nékiük a' *Waal* vizén jönni.

Ezen alkalmatossággal 50 Anglus és 30 *Hassus* vitéz hüllött el, és esett sebbe. — Sokkal több károk volt a' *Frantziáknak*, kik közzé zápor módjára hóllott az egygyesült seregeknek ágyúiból az ón gombóda.

Későbbben, az az, *Jan. 6 ikán*, arról tudósítja Gr. *Clerfayt* a' Fels. udvari hadi Tanátsot, hogy ugyan akkor, a' midőn a' *Bommeli* szigetre ütöttek a' *Frantziák*, a' *Bréda* és *Klundert* közt lévő *Hollandus* corcont is meg támadták, által rontották, és *Gertruydenberg* felől hátul vették, melly miatt kéntelenek voltak a' *Hollandus* seregek magokat *Willemstadtig* vissza vonni. *Gravenek* ellenség által lett el foglaltatását, és *Gorcum* felé való marsirozásokat, mellyről alább bővebben szóllunk, Gr. *Clerfayt* is meg erőssíti, és azt teszi hozzá, hogy a' nevezett városoknak könyékéről egész *Melernig* vissza nyomattattak az egygyesült Anglus és *Hollandus* seregek, és hogy Gr. *Walwoden* Hannoveranus lovas Generál leg ottan egész corpusával *Geldermalsenbe* küldötte *Dundas* Generált, *Dalwird* Generált pedig *Büren* alá, hogy ottan szemen tartanak, és akadályoztatnák az ellenséget.

Frigyos Belgyiom.

Ma igaz, hogy a' Belgiomi Karok és Rendek a' Frantzia fő vezérrel, Dec. 16 ikán fegyverszü- nést tsináltak, ha igaz, (a' minthogy ennyi kö- zönséges leveleknek tanúbizonyságok után ki is kételkedhetne annak valóságáról,) hogy a' békes- ség szerzés végett követeket küldöttek Párisba, és ha igaz, hogy hadi seregeiknek olyan paran- tsolatot adtanak, hogy magokat tsak defensive, az az, védelmezőképen viseljük: igaz léssen az is, hogy a' Frantziáknál gonoszabb, tsalárdabb, ravalzabb, fortélyosabb, hite szegőbb nemzet, és a' természeti 's nemzeti törvényeknek nagyobb ellensége nintsen e' kerék földön — Minden mos- tanság jött Hollandiai levelek tele vagynak pa- naszal, és azzal a' bizonyos hírrel, hogy nem egy 's két, hanem több helyeken által mentenek le- gyen a' patrióta seregek a' Mosa és Waal vizén, és hogy igen nagy veszedelemben forogjanak a' Trajectumi és Hollandiai tartományok.

Leg közelebb egy magános Utrech- ti levél jött hozzánk, a' mellyben ekként adatik elő azon tartománynak jelenvaló állapotja: "Tegnap, estéli 10 órakor vettek pólgári előjáró- ink arról tudósítást, hogy egynehány helyen ál- tal mentek a' Frantziák a' *Maas és Waal* vizén. E' napon egynehány oldalról kemény ágyú ropo- gás hallatott. — Ma reggel, a' város kapuinak fel nyittatásakor sok honnyaikból ki futottak jöt- tenek ide, és mindnyájan egyenlőképen bizonyí- tották, hogy öt helyen mentek által a' Frantziák a' *Waal* vizén. Ezen ide futott emberek közt vólt az ártilleriás hajókon szolgáló népnek egy ré- sze is, a' melly ennekelötte a' *Bomweli* sziget mel- lett vigyázott. —

Tegnap délben már a' *Bommeli* szigetben vóltak a' Frantziák, és már dél után egy órakor a' *Waal* vizének túlsó partyán — Leg elsőben is lovasaik mentenek által; a' mi ott lévő lovas se-

regünknek egy része által akarván a' szigeten alól lévő gyenge jégen menni, a' vízbe merült, 's kevés hejjan mind oda vezett. — A' *Wall* vizének innenső partján állott vigyázó seregeinket megtámadták, 's ölzve vagdalták a' Frantziák.

Az ellenségnek egy *colonneje* felénk marsirozik, es már *Bunrenben* vagon — Egy 600 foból álló Fr. huszár tsoport már *Kulenburgig* nyomult előre, 's ma hónap városunk alá jö — Egy más Frantzia *colonne Gorcum* felé vette úttyát, 's oly fel tetellel vagon, hogy be rohanhasson a' Hollandiai tartományba.

Egy Amsterdami különös levél ekként ábrázolja le a' Frantziáknak *Mosa* és *Waal* vizein lett által meneteleket: “Tegnap előtt, úgymond, az az, *Dec. 27 ikén Bergen-Op Zoomtól* fogva egész *Ninvegenig* megtámadták seregeinket a' Frantziák, és tellyességgel semmi veszedelemtől nem tartózkodtak. — A' *Bommeli* szigetbe, a' *Sz. Andrei* erossege alatt mentek által a' *Waal* vizén, egy *colonnejok Kulenburg*, a' másik *Gorcum* felé marsirozott, és hihetőképen már e' két várost is elfoglalták.”

Eggy más, ugyan ottan költ levélből ezeket olvassuk: “Tegnap előtt, reggeli 5 óra után, *Breda*, *Wasspyek*, *Wialwick*, *Raamsdonk*, *Gertruydenberg* 's a' t. alatt lévő lineainkra rohanván a' Francziák, három órákig tartott véres taltazások után fel hágtak azokra, és rész szerént ki üztek setegeinket a' sántzokból, rész szerént pedig elfogdosták. — Onnan *Levensbergen* és *Sandbaarhuyten* alá mentek, holott sok tábori eleséget és munitiót fogtak el a' jég közzé szorúlt transport hajókon. — Ottan sem állapodtak meg, hanem tegnap dél előtt *Gorcum* felé vették úttyókat, és a' mint hallyuk, tsak egy óráni járó földre vagynak már attól, sőt, hogyha némelly későbbi tudósításoknak hihetünk, már tegnap estéli nyóltz órakor azt is elfoglalták. — Mind

ezekről bővebb és világossabb tudósításokat várhatunk.

A' Hágai Kormányzók által ki hirdettetett, és a' *Leydei* újság levelekbe is bé iktatott, officiális tudósítások által is meg erősítetnek a' fellyebb említett hadi történetek. Ezeken kívül még ezeket olvassuk azokban: Armádiánktól jött levelek jelentik, hogy a' Hessen Darmstadti hertzeg és Generál Lajtnant, a' ki a' kormánya alatt lévő három batalionnal a' Bommelvaarti szigetből ki menvén, el tévelyedett, szerentséssen által jött *Rossumnál* a' Waal vizének jeges hátán, minek utánna értésére esett volna, hogy az ellenség *Bommel* városát el foglalta, és ő elégtelen volna annak meg szabadítására. — A' Sz. Andréesi erősséget is el vették a' Frantziák, a' mellyben vólt katoná örizetünk, onnan lett ki költözések előtt, minden ott maradott ágyúknak sütő lyukait bé szegezték. — A' *Solms*, és *Panhuis* neveket viselő granatéros batalionok is, a' Bommelvaarti szigetből lett ki meneteleknek alkalmatosságával, nem lévén iga vonó marháik, magok ki húzták, és *Lövensteinbe* vitték négy ágyúikat.

Bons Hollandus Generál, a' ki régtől fogva igen vitézi módon védelmezte az ellenség dühösége ellen *Gráve* várát; végtére kéntelen vólt mind magát, mind az alatta lévő katonái örizetet discretióra, az az, az ostromlók szabad tettzésére fel adni, semmi capitulációt nem nyerhétvén a' győzödelmesektől. Alhatatos vitézségét még az ellenség is tsudálta, és mind ötet, mind az alatta lévő hadi tiszteket gazdagon meg vendéglette, azon ostromló Frantziaarmádiánál lévő nemzeti biztos *Bellegarde*.

Spanyól Ország.

Következendő tudósítást olvasunk a' múlt Szombaton költ Bécsi diáriumban a' Spanyol armádiának hadi tetteiről, és jelenvaló állapotjáról. Minekelötte *de la Union* Spanyol Generál fel tett

tzélya szerént meg támadhatta volna a' Frantzia armádiát, ötet *Dügommiér* meg előzte — A' Spanyol seregeknek jobb szárnya és dereka olly bátran 's olly vitézi módon viselte magát, hogy nem csak vízfőz verte az ellenséget, hanem önnön magát a' kormányozó vezért is meg fosztotta életétől. Ellenben a' Spanyol armádiának bal szárnya, mellyet *Courten* Generál kormányozott, szerentsétlen vólt a' tsatában, és egészlen meg verettetett — Négy batalion gyalogság, egy batalion a' Walloni gárda sereg közül, egy Portugaliai és Andalúsiái vadász batalion, nem külömben egy Frantzia emigránsokból álló corpus el rekesztetvén a' Spanyol armádiától, mind egy lábíg hadi fogságba esett — *Nov. 18 kán* tsendeség vólt, *19 kán* újjabb erővel mentek a' Frantziák, egynehány vesben meg támadták amazokat, *20 ikán* is folytatták a' viadalt, a' midön ki nem állhatván a' Frantzia artillériának hevét a' Spanyolok, hátát vetettek, táborokat oda hagyták, és futással akarták élteket a' haláltól meg menteni — E' napon, t. i. *Nov. 20 ikán* maradtak a' tsata piatzon a' fő kormányozó *dell Union* Gróf és hurrzeg *Montforr* Generál. — Sok felsőbb, és alsóbb rangú hadi tisztek kaptanak sebet, az egész Spanyol tábort, 's az után kevés napokkal, a' *Fignerasi* erősséget is el foglalták, *Rosas* városát meg támadták, és talám el is vették eddig.

Egy Helvetus tisztt, a' ki mint Generál Adjutáns szolgál a' Pyrenéusi Frantzia armádiánál, és mind *Dügommiér*, mind *Gr. dell Union* halálát tulajdon szemeivel látta, ekként írja le a' Spanyol és Frantzia seregek közt, *Nov. 18, 19 és 20. ik* napján történt véres tsatát: A' *Dügommiér* szerentsétlensége nem hogy félelembe ejtette volna a' Frantzia seregeket; sőt inkább annyira meg mérgesítette, hogy tellyességgel ellenek nem állhatott a' Spanyol vitézség. Hogyha tovább is üzték volna a' gyözedelmesek a' meg gyözetetteket, sokkal több emberit ér ontatott volna ki.

— A' Frantzia ármádiának egy része szemmel látott tanú bizonytsága vólt a' Gróf *dell Union* életből lett ki mulásának. — Szép ábrázattya, testének szép alkotmánya, éltének végső szempillantásait érzékenyebbé tette a' nézőkben, és minden ott jelen lévő Frantziák könnyhúllatásokkal áztatták azon helyet, a' mellyen lelkét testéből ki fuvallotta. Egy szőlő hegyen kapott halálos sebet, az első golyóbis jobb karját, a' második pedig, első sebének bé köttetése alatt, a' mellyét fúrta áltai. — *Dügommier* Generál 55 elztendős korában esett el.

A' Bétsi diárium beszéli azt is, hogy *Fignerast* árulás által vették el a' Frantziák, és hogy már egész erejeket *Rosas* ellen fordították; de hogy nagy reménység lehet ennekutánna a' Spanyol fegyvernek jövődöbéli szerentséjéhez, mivel Katalóniában annyira fel gyulladott a' patriotismus a' lakosokban, hogy egynehány napok alatt 100 ezer embernél több ajánlotta magát a' Felséges Király szolgálattyára, a' kik nem kényszerítésből, hanem önként és szívessen fognák hazájok mellett hadakozni, ezektől pedig mindenkor több jót lehet várni, mint az erőszakosan fegyverbe öltöztetett emberektől.

Lengyel Ország.

A' Janovicei téli kvártélyból, Dec. 11 ik napján 1794 ben. Ebben az Országban mindenek tövvel hegygyel vagynak fel fordúlva. A' föld népnek insége és nyomorúsága olly nagy, mellynél képzelni sem lehet nagyobbat. Ezek nagytól fogva kitsinyig idegenekké lettek Országokban, imitt amott lappagnak, és bújkálnak, és a' midön az éhség, és a' télnek keménysége más helységekbe menni kényszeríti őket, üzettetnek, és verettetnek. — A' lakosnak fát, szénát, abrakot, eleséget, fagygyút, egy szóval mindent, a' mi a' test táplására tartozik, a' bőrüből is ki kell teremteni, még pedig ingyen, de mivel a' Lengyel in-

surgensek által már ennekelőtte mindenétől megfosztatott, és így semmit nem adhat, sőt magának sints mit enni, magát mivel ruházni, minden irgalom nélkül verettetik hol az Orosz, hol a Prussus katona által — Mi ugyan sokkal irgalmasabban bánunk a' szegény lakosokkal; de mivel nekünk is élnünk, és ennünk kell, nem hevernek az adófizetést, és minden más egyebet bé hozni parantsoló vitézeink — Egy fertály esztendő alatt, négyszer fizettek csak pénzbeli adót. — Marhájával négy, öt, hat, hét, sőt nyóltz mélföldnre is tartozik forspontra menni, és mikor már se maga, se marhája tovább nem mehet, ütlekekkel fizettetik ki — Egy szóval sokkal nagyobb nyomorúságban vagyon itten a' föld népe, hogy sem mint azt, akárki is, a' kinek em eri érzékenysége, és jó neveltetése vagyon, szárazkozás nélkül szemlélhetné. Illyen izü szokott a' revolúciónak gyümöltse lenni.

Magyar Ország.

Weszprim Januariusban Itt fő pászrorjoknak, (a' ki is 12 szegény tanuló ifjakat esztendőnként ruház.) példáját követvén, minden fő Tiszt. Kanonok urak, egy sints közzülök, a kik többet, kevesebbet, az oskolás ifjak közül, vagy eledellel, vagy ruházattal, vagy mind kettővel ne segítné. Különös pedig ebben az irgalmasságos tselekedetben, ama nagy tudományú, és érdemü fő Tisztelendő Vicárius Zsólnay úr. Tsak azok veszik az illyeneket észre, a' kik részre hajlás nélkül tekintik a' virtust.

Lugos 27. Dec. 3794. Kivántam a' M. Kurir irójának tudtára adni, hogy ama vitézségéről, és sok jeles hadi tselekedeteiről, régtől fogva hires, Nádor Ispán Urunk ö Királyi hertzezségének nevét viselő huszár Regementhez, ezen le folyó esztendőnek, 's hólnapnak harmadikától fogva kientzedikéig *Brentsányi* vitéz kapitány úr bölts vezérlése és igazgatása alatt mintegy 170 főből álló, válogatott, rész szerént nemes ifjúság, ezen N.

Krassó Vármegyén által menvén, szép magok viselések által melly nagy kedvességet találtak legyen a' Publicum előtt, ki tettik abból, hogy mind *Fatset*, mind *Lugos* mező városokban, a' hol nyugvó napot tartották, a' N. Vármegye tisztviselő urai, az ő kedvéért mulatságot indítottak, mellyben a' fent nevezett kapitány úr, számos nemes ifjúsággal meg jelenvén, igen szép móddal, és egész meg elégedéssel mulatták magokat. Mit nem lehet ezen nemes ifjaktól várni? mikép' fogják ezek vitéz eleiknek nyomdokait követni, a' kiknek tekéntetekből már is vitézségeknek bizonyos jelei tündöklenek ki 's a' t.

Szabadszállás. Hogyha az én tudós barátomnak, *ekként ír egy levelező barátom*, már két thermometruma el nem tört volna, most meg írhatnám, hány grádusig nevedett legyen a' hideg N. Karátsonban, és ezen esztendőnek öt első napjain. De a' nélkül is tudják a' mi jószágos gazdáink, hogy hat esztendőktől fogva nem vólt ehez hasonló hideg, ha ugyan akkor is lett volna ilyen, minden bárom istállóra, akóra szorúlt, még csak a' szilaj ménes is, appetitusok pedig mindenféle takarmányhoz olly nagy van, hogy talám annak a' *Skanderberg* nevű Török basának (de nem *Castriota Scanderbegnek*) a' kit 1591-ben az all földön a' magyar vitézek le vágták, sem vólt olly hatalmas etyepetyéje minden nap az egész súlt ürúhoz, mint most barmainknak a' szénához és szalmához.

Poson 9 Jan. Sober János Evangelista úr, ennek előtte az idevaló N. Káptalannak Lectora, a' múlt *Dec. 31 ikén* a' fő Praeposti, és egyfzersmind Poson Vármegyei fő Esperesti hivatalyában valóságosan bé iktatott. E' kívül, szinte mái napon, úgymint *Jan. 9 ikén* érkezett N. Káptalanunkhoz Budáról ő Eminenciájának *Batthyán* Kárdinálisnak kegyes decretuma, melly által *Ritzinger György* Kánonok urat ezen N. Káptalanban Lectorá, *Krammer Ferentz* urat pedig, a' ki ennekelőtte a' Posoni nevendék papi háznak

iskoláiban, és régenten a' Budai Vaiversitásban érdemes tanító vólt, Kánonokká nevezni méltóztatott.

Erdély Ország.

Néhai Méltóságos Maros Némethi Ifjabb Gróff GYULAI SAMUEL Úr, Felséges Urunknak arany Kóltos Hive, Méltóságos Kászoni Báro BORNE-MISZA BORBARA Alsízonynak igen kedves élete párja, életének virágjában, midön tsak 29 esztendőket, és 9 hólnapokat, kellemetes házassági szövetségében pedig 6 esztendőket, 4 hónapokat, és 11. napokat számlált vólna, élete fogytáig Királyához, és Hazájához viseltető igaz Nemes gondolkozásai között, 13. napokig tartott igen súlyos nyavallyában, szükséges Szentségekkel élvén lelkét Teremtőjének, kitől vette vala, ezen már enyészetre fordúlt 1794 dik esztendőben, Karátsion Havának 30 dik napján, estvéli nyóltzad fél órakor vizsgálta adta. Kinek is meg hidegült tetemei, élete kedves Társának fájdalommal kezdődött 1795 dik esztendőnek 2 dik napján, délutáni negyed fél órakor, a' T. T. P. Franciskánusok Ó-Vári Templomába, ahol ez előtt két esztendővel az örök boldogságra el-költözött kedves szülöttyének Jósefnek is tetemei nyugalznak, maga rendelése szerént, a' keserves Háztól bé kísértetett, a' következő napján pedig reggeli 10 órakor Requies tartatott. Melly mind kétszeri keserves végső tiszteleten való megjelenésre sok minden renden lévő Uraságok, és Alsízonyyságok vóltanak jelen.

M. Lapos 24. Dec. 1794. Az el múlt Novemberben itt, a' mi nevezetes Cibles havasaink alatt, a' juhászok, egy ide harmadik helységbeli *Petsétszegi*, mintegy 14 vagy 15 esztendős oláh gyermekre találtak, a' ki, a' mint értettük, némünémű meg tébolyodásaiban, a' sivatag és setét erdőkben, 's fenyvésekben, olly hozszú ideig tébolgott, hogy ruháitól meg fosztatva, a' kemény éhség által arra szoktattatott vala, hogy földbeli gyökerekkel, és gelesztákkal hozszabbíttya vala nyomorúlt életét. — Ide helységünkbe, né-

melly zsiros juhászi köntösbe fel öltöztetvén, bé küldetett, a' hol a' gazdájától, és körülötte lévők től semmi rendes eledelt el nem vett, hanem a' földből és ganéjból magának csak gelesztákat kívánt adatni, a' mellyeket egy tsuporból leg jobb appetitussal szaggatott, ett, és egélszenként bot-sárgatott szájába. A' szelédségre teremtetett emberi tekintete is, már nagyon irtóztatóvá kezdett lenni — Innen szüleihez küldetett.

Ehez tsak nem hasonló történetet olvasunk a' Lipsiai Tudósoknak actaiban. A' múlt Századnak vége felé, egy 18 esztendő vad ifjat találtak és fogtak a' vadászok a' Lythvánia hertzezségnek kietlen erdeiben, a' ki az ott lakó medvéknek seregében vólt, élt, velek, barátkozott, velek fák odvaiban, hegyek barlangjában, és kősziklák lyukaiban lakott, nem úgy mint az ember, hanem medve módjára négy kéz láb járt futott, és beszélleni ezen szón kívül *Bekum*, semmit egyebet nem tudott, a' melly szó, minthogy Féniciái nyelven kenyeret tészta, azt a' következtést tsinálták abból némelley Tudósok, hogy a' leg első, leg ré-gibb, és leg természetesebb nyelv a' Féniciái legyen. — Az ifjú darab ideig négy kéz láb járt, és mint a' kis gyermek úgy tanúlt fővel fel állani, lépni, járni, és beszélleni, de sem gyermeki állapattjáról, sem a' medvék közzé lett menetelének módjáról leg kissebbet sem tudott szóllani.

Elegyes Tudósítások.

A' Brunsvigiai ifjú hertzeg a' szszony, *Karolina*, a' Wallisi hertzegnek el jegyeztetett mátkája, múlt hólnapnak 29-ikén indúlt ki London felé, édes anyja, Lord Malmesbury, Münchhausen urak és Preen fő udvari mesterné által kísértetvén. *Osnabruckon Davenporten*, és *Amsterdámon* keresztül fognak utazni, és az utólsóbb városnál ülni az érettek küldetett escadrera.

A' Palatinátusi V. Fejedelem *Károly Theodor*, kinek felesége, a' múlt Aug. 7 ikén meghólt, el jegyzette magának *Mári Annát*, Ferdinánd Austriai Me~~lanum~~lanumi hertzeg 's Lombárdiai ka-

pitány leányát, a' melly Dec. 11. 1776 esztendőben született e' világra. A' nevezett Vái. fejedelem ezen hólnapnak végén fog mátkája eleibe indulni, egéltz *Veronáig* menni, és újjában, valamelyik klastromban magát öszve szobasítani. Ez a' történet nem sok örömet okozott a' Biponti uralkodó hertzegnek, a' ki, semmi maradéka nem lévén *Károly Tódornak* esőbb feleségétől, a' Westfaliai békesség szetént, amannak halála után, lett volna mind Palatinátusi V, Fejedelem, mind Baváriai hertzeg.

Jelentés.

Barclajusnak Argenise, mellyet egy minap elhúnyt, tudós, és nemzeti nyelvét szerető, és minden úton módon gyarapító hazánkfia, az Eperjesi Dicasteriális Táblának volt érdemes Assessora, *Fejér Antal úr* magyarra fordított, tulajdon költségével ki nyomtattatott, és eleinte 5 forinton árúttatott, el maradt özvegye három forintra szállította le. Én magam ugyan e' szép munkának magyar fordítását nem olvastam, hallom mindazáltal másoktól, a' kik anyai nyelvünket jól értik, és magok is híres magyar könyv szerzők, hogy meg érdemli a' kedveséget, betsületet, és meg szereztetést.

El adni való Bibliothéka.

Pesten, egy kü önös szorgalmatossággal öszve gyűjtögetett, mindenféle tudományokban német, deák, Frantzia, Olasz, és más nyelveken is lévő, mintegy két ezer, és egynehány száz darab könyvből álló Bibliotheca a' Censurán keresztül menvén, jövő Februariusnak 9 ik napján, a' Hatvani kapun kívül, a' Római király nevét viselő vendégfogadóban, a' 608 ik szám alatt, közönséges licitárióra fog botsattani. A' kinek kedve lejénd könyv vásárlásra, és előre akarja ezen el adattandó könyveket esmérni, Titt. *Dálnoki Nagy Gábor*, és *Kováts Mihály* Prokátor Uraknál, nem kü ömben, a' fent nevezett Vendég fogadóban meg kaphattya annak ki nyomtatott catalogusát.